

Stanovisko vlády

k návrhu poslanců Tomia Okamury, Radima Fialy, Petra Adama, Augustina Karla Andrlého Sylora, Marka Černocho, Karla Fiedlera, Olgy Havlové, Jany Hnykové, Jaroslava Holíka, Davida Kádnera, Martina Lanka, Karla Pražáka, Milana Šarapatky a Jiřího Štětiny na vydání ústavního zákona o celostátním referendu a o změně Ústavy České republiky

(sněmovní tisk č. 114)

Vláda na své schůzi dne 26. února 2014 projednala a posoudila návrh ústavního zákona o celostátním referendu a o změně Ústavy České republiky, a vyslovila s tímto návrhem ústavního zákona **nesouhlas** zejména z těchto důvodů:

1. Návrh ústavního zákona je v rozporu s principem zastupitelské demokracie, na níž je ústavní systém v České republice postaven, a vede k pochybnostem o smysluplnosti zastupitelské demokracie, neboť ji velmi výrazně oslabuje. Ústavodárce míní využití výkonu státní moci přímo lidem jako výjimečný doplněk k jinak primární zastupitelské demokracii.
2. Návrh ústavního zákona zavádí do ústavního systému nový nesourodý institut, a to zákon přijatý v referendu, který má být nadřazen ostatním zákonům, zatímco Ústava České republiky rozlišuje z hlediska právní síly toliko zákony a ústavní zákony. Zakotvení aplikační přednosti zákona přijatého v referendu a jeho až extrémní rigidita zcela narušuje současný systém hierarchie právních předpisů podle jejich právní síly. Rigidita zákona přijatého v referendu spočívající v nemožnosti jej změnit zákonem přijatým Parlamentem může vést k vysoké míře právní nejistoty a vyústit například až v porušení mezinárodněprávních závazků České republiky.
3. Návrh ústavního zákona není dostatečně provázán s Ústavou České republiky. Zejména navržená právní úprava schvalování návrhů zákonů v referendu není

promítnuta do ustanovení Ústavy České republiky upravujících proces projednávání a schvalování návrhů zákonů.

4. Návrh ústavního zákona nestanoví žádný zvláštní postup pro přijetí ústavního zákona v referendu, čímž popírá princip rigidity ústavy opírající se o kvalifikované většiny předepsané v čl. 39 odst. 4 Ústavy České republiky.
5. Návrh ústavního zákona stanoví předmět referenda značně široce, neboť se může referendum konat prakticky v jakékoli záležitosti, a to i k otázkám daňovým nebo rozpočtovým, tedy k otázkám, které mají bezprostřední souvislost s tvorbou a čerpáním státního rozpočtu. Otázky týkající se státního rozpočtu, daní a poplatků nemohou být předmětem referenda z povahy věci, neboť fiskální politika patří mezi základní politické nástroje vlády a vládní většiny při prosazování jejího programu.
6. Návrh ústavního zákona chrání před ingerencí referenda pouze moc soudní, neposkytuje však obdobnou ochranu před zásahy do správního řízení, předsoudního stádia trestního řízení a do otázek obsazování veřejných funkcí.
7. V návrhu ústavního zákona není stanoveno žádné minimální kvórum oprávněných hlasujících občanů nezbytné pro platnost výsledku referenda, což by v kombinaci s relativně nízkou hranicí minimálního počtu petentů nezbytných k podání návrhu na vyhlášení referenda vedlo k nežádoucímu jevu, neboť o zásadních věcech výkonu státní by mohla rozhodnout výrazná menšina oprávněných osob. Návrh na vypsání referenda by mohlo také podat 50 poslanců nebo 33 senátorů, tento počet však lze považovat za příliš nízký vzhledem k tomu, že na vyhlášení referenda by měl být politický konsensus.